

ASKER ÇOCUKLARININ BABALARININ MESLEKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Doç. Dr. Nurten Sargın
Necmettin Erbakan Üniversitesi
nurtensargin@hotmail.com

Özet

Son yıllarda aile ile ilgili tanımlara bakıldığında, farklı kategorilere ayrılarak tanımlamaların yapıldığı görülmektedir. Asker aileleri de artık ayrı bir tanımlama ile ele alınmaktadır. Buna bağlı olarak da asker aileleri ile yapılan çalışmalara literatürde yer verilmektedir. Türkiye’de ise asker ailelerine, eşlerine ve çocuklarına ilişkin çalışmalar henüz yapılmamıştır. Yapılan bu çalışma ile babası asker olan ergen ve gençlerin babalarının mesleklerine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın amacı Türkiye’de babaları asker olan gençlerin çocukluk çağlarından itibaren yaşadıkları güçlükleri, kolaylıkları, duygu ve düşüncelerini, anılarını ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından asker çocuklarının görüşlerini belirlemeye yönelik açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, araştırmacı tarafından içerik ve betimsel analizine tabi tutularak incelenmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde çoğunluğunun babasının mesleklerinden memnun olduğu, sosyal tesislerin en büyük avantajlarının olduğu, en büyük zorlukların tayinler nedeniyle uyum güçlüklerinin olduğu, sıkıntılarının babalarını görememek olduğu, babalarının okul törenlerine gelememesinin unutamadıkları anıları olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Genç, asker, çocuk, baba, görüş.

VIEWS OF CHILDREN ON THEIR FATHER’S JOB AS A SOLDIER

Abstract

Recent definitions related to the family indicate that these definitions are made by categorizing. Soldier families are now referred to with a distinct definition. Accordingly, the studies conducted with soldier families are now seen in the literature. In Turkey, no studies have yet been undertaken related to soldier families, wives and children. This study will explore the views of children (adolescents and young ones) on their father’s job as a soldier. The purpose of this study is to reveal the difficulties, advantages and emotions that children with a soldier father have experienced since early childhood. A qualitative research method was chosen for the study. Open-ended questions written by the researcher were asked to elicit the views of children. The collected data were analyzed using content and descriptive analysis. The findings showed that majority of the children are satisfied with their father’s profession, social facilities is the greatest advantage, the major difficulty is the adjustment problems resulting from the change of duty station, children mainly complain about not seeing their father very often and they never forget when their father cannot join school ceremonies. Recommendations were made based on the study findings.

Keywords: Young, soldier, child, father, view

GİRİŞ

19. ve 20. yüzyıl yalnızca sanayinin teknolojinin geliştiği yıllar olarak değil, ailenin de bu yüzyıllara paralel olarak büyük bir değişim, gelişim adeta bir evrim geçirdiği dönem olarak ele alınmalıdır. Aslan (2002) bu değişimlerin, eski olgular ve değerlerin yerini yenilerine bırakmasının, kurumlarda yeni tutum ve davranışlar gerektirmesi ile yeni oluşum ve sorunları da beraberinde getirdiğini

belirtmektedir. Bilindiği gibi aile toplumsal, sosyal, ekonomik, kültürel gibi birçok değişim ve gelişimlerde etkilenmekte ve bunları etkilemektedir. Bu durumda aile, değişim ve gelişim açısından incelenmesi ve yeniden tanımlanması gereken bir kurum olarak ele alınabilir.

Tanım olarak bakıldığında aile, Özgüven'e (2001,) göre aile, evlilik bağıyla başlayan, akrabalık ve kan bağlarıyla birbirlerine bağlanan, çeşitli rollere sahip, birbirlerini etkileyen, çoğunlukla aynı evde yaşayan bireylerden oluşan, üyelerinin cinsel, psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik gereksinimlerini karşılayan, var olduğu topluma uyumlarını gerçekleştiren, toplumun temel bir birimi, Cohen'e göre (2005) doğum, evlilik veya evlatlık edinme yoluyla bir ilişkisi olan ve bir hanede birlikte yaşayan iki veya daha fazla kişinin oluşturduğu bir küme (Akt. : Canatan, 2011). TDK göre (2018); evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik, aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü; ABD Nüfus İdaresi'ne göre (2005) iki ya da daha fazla kişiden oluşan, birbiriyle doğum, evlilik, evlat edinme ya da aynı çatıyı paylaşma yoluyla bağlı bireylerin oluşturduğu grup (Gladding, 2011) olarak tanımlanmaktadır. Tanımlara bakıldığında farklılıklar olduğu ve evrensel bir aile tanımı yapılamadığı, aile kurumunun dünya çapında sergilediği çeşitlilik ve tarihsel süreçte aile kurumunun sürekli olarak değişmeye maruz kalması aile ile ilgili evrensel bir tanım yapmayı adeta imkansız hale getirdiği görülmektedir.

Son yıllarda ailenin yapısı, aile içi pozisyonlar ve ilişkiler, ailenin işlevleri gibi noktalar değiştiği gibi, bunlardan daha da önemlisi aile hakkındaki düşüncelerde de değişiklikler olmaktadır. Aile tanımının değişimine neden olan son yüzyılın olaylarına örnek olarak; sanayinin ve teknolojinin gelişimi, savaşlar ve savaşların yarattığı yıkıcı etkiler, mesleklerdeki gelişmeler ve göç verilebilir. Bu değişime koşut olarak ailenin tanımı genişlemekte ve aileye alternatif yaşam biçimleri de (birlikte yaşama, tek ebeveynli aile, eşcinsel evlilikler vs.) aile başlığı altında toplanmaktadır (Canatan, 2011). Bu aile türlerine ve tanımına ek olarak son yıllarda asker aileleri de eklenmiştir. Askeri personelin görevlerinin doğası sık sık yer değiştirmelerinden dolayı bu ailelerin kendine özgü güçlükleri olduğu bilinmektedir. Askerlerin çoğu evli ve çocuk sahibidir başka bir deyişle bir aileye sahiptirler. Bu aileler birkaç yılda bir kendilerine yeni sosyal destek kaynakları bulma, gittikleri yere /koşullara uyum sağlama, yeni ilişkiler edinme ve bir topluluğun parçası olduklarını yeniden hissetmek gibi zorluklarla yüz yüze karşı karşıya kalmaktadırlar. Ayrıca bu aileler, dünyada ya da ülkede olup bitenlerin ailedeki en az bir birey üzerinde ne tür etkilerinin olacağı konusunda (ülke dışındaki tehlikeli bir yere sevk edilmek gibi) hep belirsizlikler içinde bulunmaktadır (Gladding, 2011). Orduyu bir kurum veya tarihsel bir öğe olarak çeşitli yöntemlerle inceleyen siyaset bilimi, antropoloji, askeri tarih ve psikoloji çalışmalarının (Başpınar, 2012) yanında ordu günümüzde de aile danışmanlığı ve psikolojik danışma ve rehberliğin de konusu olmaktadır. Artık asker aileleri ile çalışmalar yapıldığı görülmekte ve asker çocukları ve ailelerinin sorunları belirlenmeye çalışılmaktadır. Chandra ve arkadaşlarına (2010) göre asker ailelerinin eşlerinin görevi esnasında farklı üzüntü ve sıkıntılar yaşadığı bir çalışmada belirtilmektedir.

Türkiye'de asker aileleri, asker çocukları ile ilgili henüz bir çalışma yapılmadığı görülmektedir. Yapılan bu çalışma ile asker çocuklarının babalarının mesleklerine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın amacı asker çocuklarının babalarının mesleklerine ilişkin görüşlerini, duygularını, düşüncelerini, yaşadıkları kolaylıkları ve zorlukları belirlemeye çalışmaktır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanması, tipik durum örnekleme ise ortalama durumların çalışılması ile belirli bir alan hakkında fikir sahibi olmak veya bu alan, konu, uygulama veya yenilik konusunda yeterli bilgi sahibi olmayanları bilgilendirme amacını taşımaktadır (Yıldırım&Şimşek,2006). Bu örnekleme modeli ile asker çocuklarının babalarının mesleklerine ilişkin görüşlerini, duygularını, düşüncelerini, yaşadıkları kolaylıkları ve zorlukları hakkında bir fikir edinmeye çalışılmıştır. Araştırma 2018 yılında, Türkiye'nin farklı illerinde yaşayan asker çocukları ile yapılmıştır. Araştırma kapsamında gönüllü 8 kadın, 5 erkek toplam 13 kişi yer almıştır.

Katılımcıların yaşları 17 ile 24 arasında değişmektedir. Babalarının rütbeleri 8' i astsubay, 1 uzman çavuş, 7 subaydır. Annelerinin 5' i ev hanımı, 8' i çalışmaktadır. Kardeş sayıları olmayan 1 kişi, 1 kardeşi olan 10 kişi, 2 kardeşi olan 2 kişi bulunmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada verilerin toplanmasında veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Öncelikle literatür taraması yapılarak aileler ve asker aileleri konularında bilgiler toplanmıştır. Temel konular temalaştırılarak, bu temaları ölçebilecek yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formunun geçerliğini sağlamak için bu form Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinde Eğitim Bilimleri Bölümünde doktora yapmış 3 uzmana verilmiş ve geri bildirimler doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuş, gerekli düzeltmeler yapılmış ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Yorumlanması

Öncelikli olarak katılımcılara mail ile çalışma tanıtılarak gönüllü olup olmadıkları sorulmuş ve daha sonra gönüllü olan bazı katılımcılara sorular gönderilmiş ve kendilerinden bu soruları içten, samimi bir şekilde yazılı olarak cevaplandırılmaları istenmiştir. Araştırmada katılımcıların görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formlarına yazılı olarak alınmıştır. Bilgisayar destekli nitel veri analiz programı olan Nvivo 8.0'dan faydalanılarak görüşme kağıtları programın kaynaklar bölümüne aktararak gerekli kodlamalar yapılmıştır. Katılımcıların doğrudan ifade örnekleri verilirken parantez içinde Y: yaş ve C: Cinsiyet verilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen bulgulara ve tartışmaya yer verilmiştir.

Katılımcılara 1. soru olarak "Babanızın asker olmasından memnun musunuz? Bu soruya cevabınız hayırsa babanızın hangi mesleği yapmasını isterdiniz? Neden?" sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde 10 katılımcı evet, 1 katılımcı hem evet hem de hayır, 1 katılımcı kısmen, 1 katılımcı da hayır cevabı verdiği görülmüştür. Verilen cevaplara örnek ifadeler şunlar verilmiştir: Evet babam asker olduğu için her zaman mutluluk ve gurur duymuşumdur (23, kız); Elbette memnunum, askerliğin Türkiye'de saygı duyulan bir meslek olduğunu düşünüyorum (21, Erkek); Aslında babamın yine de asker olmasını isterdim. Maalesef son senelerde Silahlı Kuvvetler Kurumu ve çalışanları halkın gözünde itibarsızlaştırılmaya çalışıldı. Bir açıdan ne yazık ki başarılı oldular. Çünkü toplumda asker çocukları orduevlerinden hiç çıkmayan, orduevlerinde çok çok ucuza (!) yiyip içen, en güzel yerlerde oturan ve yazın ve kışın en güzel yerlerde çok ucuza kamplara giden, şımarık çocuklar olarak biliniyor. Diğer bir deyişle böyle bir önyargı toplumun çoğu kesimine ait. Tabiidir ki gerçekleri, işin aslını bilmedikleri içindir bu önyargı. Ama gerçekler çok farklı. Babam ben lise 1'deyken tayini çıktı ve 9 sene boyunca ne yazık ki çoğu anlarımızda yanımızda olamadı. Toplumda karşılığını bulan değersizliğe, başarısız devlet politikaları sonucunda askerimizin boşu boşuna ölüme gitmesine, babamın en önemli anlarımda yanımda olamadığına ve diğer sebeplere bakınca aklıma sadece tek bir soru geliyor: "Değer miydi?" Ama asker çocuğu olmanın şerefli bir ayrıcalığı vatanını, milletini, bayrağını, Atatürk'ü koşulsuz sevip, sayıp, onun ilkeleri doğrultusunda ilerleyip, çalışıp, vatana hizmet etmek olduğu için geçen onca zamanı vatan sağ olsun diyerek unutmaya çalışıyoruz (23, Kız).

Katılımcılara 2. soru olarak "Babanızın asker olmasının size aile hayatında/ okulda/ sosyal çevrenizde getirdiği avantajlar/ kolaylıklar var mıydı? Varsa neler yazınız." sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde sosyal çevre (7 kişi), güvenli çevre (6 kişi), çok fazla (2 kişi), özgüven ve kendine yetme (1 kişi), prestij ve saygınlık (1 kişi), kolaylık (1 kişi) demiştir. Bu soruya bir kişi de cevap vermemiştir. Verilen cevaplara örnek olarak şu ifadeler verilmiştir: Kesinlikle çok fazla avantajı vardı. Türkiye'nin dört bir köşesini görerek farklı kültürlerle ve bu kültürlerle sahip insanlarla tanıştım. Ülkemin güzelliklerini gördüm. Kişisel gelişim konusunda başta eğitim aldığım okullarda olmak üzere insanların hayatına ortasına girdiğim için kendi durumumu hem o insanlara hem de bulunduğum yaşlara göre ayarlamamı ve insanlara nasıl yaklaşmam gerektiği konularında kendimi eğitmemi sağladı (23, Erkek). Evet hem de çok vardı. İlk olarak babamız böyle güzel bir mesleği yaptığı için onun gururu içimizdeydi.

Yaşadığımız lojmanların ortamı güzeldi. Sosyal tesisler, askeri kamplar, orduevlerini ailecek beğenirdik ve çok güzel vakit geçirdiğimiz olurdu. Ayrıca hastane olarak da çoğu kez iyi tedavi imkanımız oldu. Aile hayatı olarak babam askeri disiplini olan birisi olduğu için evin düzeni her zaman korunurdu (23, kız). Çocukken askeriye çok ayrıcalıklı olduğunu düşünürdüm. Askeri tesislerde konaklamanın yaşamının güzel olduğunu düşünürdüm. Fakat son zamanlarda bu düşüncem değişmeye başladı. Tek güzel yanı gece hırsız girecek korkusu yok (24, K).

Katılımcılara 3. soru olarak "Babanızın asker olmasının size aile hayatında/ okulda/ sosyal çevrenizde getirdiği dezavantajlar/ zorluklar var mıydı? Varsa neler yazınız." Sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde şehre uyum (5 kişi), mesai saatleri (2 kişi), tayinler (2 kişi), son zamanlardaki güçlükler (1 kişi), arkadaşlarımdan ayrılma ve bağların kopması (2 kişi), haklarındaki ön yargı (1 kişi), yetersiz eğitim (1 kişi), terör bölgelerinde yaşamak (1 kişi) olarak yazdıkları görülmüştür. Bu soruya 4 katılımcı da hayır cevabını vermişlerdir. Verilen cevaplara örnek olarak şu ifadeler verilmiştir: Bana sağladığı dezavantajları/zorlukları yeni ve bilinmedik bir şehre gittiğimde alışmakta ilk etapta zorlansam da en nihayetinde alışmak, arkadaş çevresinin sonradan dahil olduğum için zor kabul etmesi (23, K); Şehir adaptasyonu, iklim adaptasyonu, okul içi (öğretmen değişikliği, okul arkadaşları, eğitimin kalitesi) adaptasyon anlamında kısmi zorluklar yaşadım (23, K). Evet zorlukları da oldu. Her 2-3 senede bir tayinimiz çıktığı için asla kendimi bir yere ait olarak hissetmedim. Her zaman aklımda bulunduğum yerden de ayrılacağım konusu bulunurdu ve o yüzden duygusallıktan daha çok soğuk bir karakterim oluştu. Ayrıca içine kapanık ve aidiyet hissi olmadan büyüdüm (23, Erkek). Aile hayatının genel itibarıyla taşrada sosyal, eğitsel, kültürel anlamda imkanların kısıtlı olduğu ve terörün olduğu yerlerde geçmesi. Okulda eğitimin yetersiz olduğu okul adı verilen yerlerde eğitim görülmesi ve adaptasyon süreci. Sosyal çevrenin hızlı ve sıklıkla değişmesi, ülkenin bütünü oluşturulan kültür, düşünce ve duygu varlığının değişik formlarını algılama ve yorumlama noktasında yaşanan zorluklar. (23, Erkek). Çalışma saatleri ve izin sıkıntıları yüzünden çocukluğumda babam çok fazla etkinliklere veya eğlencelere katılamazdı. Eve her zaman yorgun gelirdi. Kapalı bir çevrede büyüdüm. Çok fazla farklı insanlar farklı meslekler yapan insanlarla tanışma fırsatım olmadı. Üniversiteye başladığımda insan çeşitliliği gözümü korkuttu başlarda bu yüzden. Bazen askeri disiplin eve de yansiyordu. İş eve getirme denir genelde fakat ister istemez bir otoriter olma durumu söz konusuydu. Sosyal çevre açısından aşırı değişkenlikler oluyordu. Bir yerde belirli bir süre kaldıktan sonra taşınmak zorunda olduğumuzdan her zaman arkadaşlarımdan ayrılmak zorunda kalıyordum ve bu yüzden genelde kalıcı değil geçici arkadaşlıklar kurabildim (22, Kadın).

Katılımcılara 4. soru olarak "Sizce babanızın asker olmasından dolayı yaşadığınız aile hayatında/ okulda/ sosyal çevrenizde en büyük sorun/ sıkıntı neydi yazınız." sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde şehre uyum (1 kişi), taşınma ve yerleşme (1 kişi), imkanların yetersizliği (1 kişi), askeri ve sivil ortamın birbirinden farklı olması (1 kişi), bize karşı önyargıların olması, evde babamın uyguladığı askeri disiplini (1 kişi), emekli olunca lojmandan ayrılmak (1 kişi), dış dünyaya karşı izole edilmiş bir hayat (1 kişi), aile yaşantısındaki zorluklar (1 kişi) olarak belirttikleri görülmüştür. Bu soruya 3 kişide sorun veya sıkıntı yok cevabını vermişlerdir. Verilen cevaplara örnek olarak şu ifadeler örnek olarak verilmiştir: Sivil hayat ve askeri ortam tabiki aynı şekilde yürümediği için ikisini aynıymış gibi görmek zaman zaman sıkıntı oluşturabiliyordu. Örneğin, babam işyerindeki düzeni ,askerlerin onun tüm istediklerini yapmasına alıştığı için bunu evde de istiyordu (23, K). Yaşadığım en büyük sıkıntı, lojmandan taşındıktan sonra oradaki çevreye adapte olmamdı. Lojmanda kendimi güvende hissedirdim ama taşındıktan sonra bu güvenin kaybolması beni biraz korkuturdu. Özellikle babamın nöbette olduğu geceler uyumakta güçlük çektiğimi anımsıyorum. (21, E). Dışarıya karşı aşırı bir izole hayat yaşamış olmak üniversite de ben için çok büyük sıkıntı oldu. (22, K). En büyük sorunu aile yaşantımızın zor olmasıydı. Babam bazı zamanlar eve gelemezdi gitmek zorunda kaldığı yerlerden dolayı (23, K).

Katılımcılara 5. soru olarak "Babanız asker olmasından dolayı unutamadığınız, sizi derinden etkileyen bir veya birkaç tane anınız var mı? Varsa yazınız." sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların yalnızca bir tanesi anı belirtmemiş, diğer katılımcılar anılarını paylaşmışlardır. Verilen cevaplara örnek olarak şu ifadelere yer verilebilir: Her tayin sırasında yapılan vedalarda insanların ağlayarak anlattıkları anılarımız ve orada yaşanan hüznler beni derinden etkilemiştir (23, Erkek).

Babam Konya'da görev yaparken bir dönem iki görevi birden üstlenmişti. Bazen bir hafta babamı görmediğimi bilirim. Sırf bizimle zaman geçirebilmek, bizi görebilmek için okuldan çıkınca bizi alırdı ve odasına giderdik. Onun dışında hiç unutamadığım bir anım da şudur. Annem yurtdışında eğitime gitmişti, babam her zamanki gibi yoğun çalışıyordu. Benim piyano konserim vardı. Kardeşim ve beni annemin bir arkadaşı götürmüştü. Ben isterdim ki babam bir saat bile olsa gelse beni dinlese... Ama gelememişti. Konser sonunda kardeşimle sarılıp ağlamıştık... O günden sonra da sınava hazırlık, konserde ailemin olamaması vs. sebeplerle piyano çalmayı bıraktım. İnsan çok garip bir canlı. Aklında çoğu vakit kötü anılar kalıyor. Ama biliyorum ki acımasız amirleri, komutanları olmasa mutlaka gelirdi. Adım kadar da eminim ki babam bizi çok seviyor. Zaten emekli olduktan sonra ben bunu anlattığımda çok üzülürdü. Eminim o da benim gibi kendisine değer miydi diye sormuştur (23, Kız). Ortaokulda resim öğretmenin askerinin ayrıcalığı ve ülkenin tüm imkanlarının onlara açık ve mahsus olduğuna ilişkin söylemleri. İletişime geçilmiş olan kimilerinin askere olan yaklaşımını, önyargılarını ve söylemlerini onun en üst temsilcisi olarak dinliyor ve karşılıyor(muş) (gibi) olmanın verdiği rahatsızlık hissi (23, Erkek).

Katılımcılara 6. soru olarak "Hayatınızda değiştirmek istediğiniz bir şey olsa neleri veya neyi değiştirmek istersiniz yazınız" sorusu sorulmuş hayatlarında değiştirmek istedikleri şeyler olarak sırasıyla eğitim şartları ve sorunları (2 kişi), öğretmenin göstermediği ilgi (1 kişi), çok şey (1 kişi), hastalık (1 kişi), babamla vakit geçirmek (1 kişi), daha fazla lojmanda yerine daha fazla sivil hayatta olmak (1 kişi) olarak belirtmişlerdir. Katılımcılardan 7 kişi de değiştirmek istediğim bir şey yok demişlerdir. Örnek ifadelerle bakıldığında; İlk okumayı yazmayı öğrendiğim lojman okulundaki öğretmenin verdiği başlangıç eğitimin ve bize gösterdiği ilginin daha iyi olmasını isterdim (23, K), Hiçbir şeyi değiştirmek istemem. Çünkü bu yaşimde kazandığım tecrübeler babamın mesleği sayesinde gezdiğim şehirlerdeki insanlardan öğrendim. Esnaf bir babanın çocuğu olup tek bir şehirde hayatımı sürdürmektense birçok şehri gezip farklı kültürler tanımak büyük bir zevkti. (23, Erkek), Değiştirmek istediğim çok şey var başta kendimi. Daha yetenekli ve kültürlü biri olmayı isterdim. Örneğin şu anki kendimle değiştirebilmeyi (23, kız) şu an panik atak tedavisi görüyorum, bu durumu düzeltmek isterdim. (21, Erkek).

Katılımcılar 7. soru olarak "Siz de babanız/anneniz gibi askerliği meslek olarak seçmek ister miydiniz? Seçmek isteseyiz de istemeseyiz de gerekçeleri ile yazınız" sorusu sorulmuştur verilen cevaplar incelendiğinde 3 katılımcının evet, 7 katılımcının hayır, 2 katılımcının hem evet hem de hayır, 1 katılımcının da düşünebilirdim ama şimdilerde hayır cevabı verdikleri görülmüştür. Verilen cevaplara örnek olarak şu ifadelerle yer verilebilir: Evet seçmek isterdim. Şerefli bir Türk subayının evladı olarak babam gibi ülkeme faydalı bir Türk subayı olmak isterdim (23, Erkek). Hayır askerlik sıkı disiplin ve zorluklara katlanabilmeyi gerektirir, karakter olarak bu mesleğe uygun olduğumu düşünmüyorum (20, Kadın). Seçmek istedim ve hala istiyorum. Hayata genç bir teğmen olarak göreve başlamanın bana yaşatacağı haz tarif edilemez. Şu an psikolojik tedavi gördüğüm ve bunun askeriye girmemi engelleyeceğini düşündüğüm için bunun pek mümkün olduğunu sanmıyorum fakat üniversite bittikten sonra en azından askeriyede mühendislik yapmak isterim. Asker çocuğu olarak yetiştirildiğim için askeriye karşı inanılmaz bir sempati duyuyorum. O üniformayı giymenin bana yaşatacağı gururu tatmak isterdim. Askeriyedeki alt-üst ve emir-komuta zincirini her zaman sevmişimdir. Kurallar açık, emirler nettir. Bu yüzden yapılması gereken işin daha hızlı ve sağlıklı yürütüldüğüne inanıyorum (21, Erkek). Valla asla istemem teklif gelse reddederim. Askerlik disiplin demek katı kurallar demek duygularla hareket edememek demek. Buda bana çok ters ben çok duygusal biriyim. Ne kimseden emir almak isterim ne de emir verebilirim. Yani bu iş bana göre değil(24, Kadın).

TARTIŞMA VE YORUM

Yapılan bu çalışmada babası asker olan ergen ve gençlerin babalarının mesleklerine ilişkin görüşleri, duyguları, düşünceleri, yaşadıkları kolaylıkları ve zorlukları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla katılımcılara açık uçlu sorular sorulmuş ve gelen cevaplar değerlendirilmiştir. Katılımcılarda büyük oranda (%77) babaların mesleklerinden dolayı memnuniyet duygusu içinde oldukları bulunmuştur. Katılımcılar babalarının meslekleri nedeniyle yaşadıkları avantajları, kolaylıkları sırasıyla sosyal çevre,

güvenli çevre, çok fazla, özgüven ve kendine yetme, prestij ve saygınlık, kolaylık olarak belirttikleri görülmüştür. En çok sosyal çevre daha sonra güvenli çevreyi avantaj olarak belirttikleri görülmektedir. Katılımcılar babalarının mesleklerinde yaşadıkları zorluklar olarak sırasıyla şehre uyum, mesai saatleri, tayinler, arkadaşlarından ayrılma ve bağların kopması, son zamanlardaki güçlükler, haklarındaki ön yargı, yetersiz eğitim, terör bölgelerinde yaşamak olarak yazdıkları görülmüştür. Bu soruya 4 katılımcı da hayır cevabını vermişlerdir. Taşındıkları yeni şehre uyumun başlıca zorlukları olduğu görülmektedir. Katılımcıların babalarının asker olmasından dolayı yaşadıkları en büyük sıkıntının şehre uyum, taşınma ve yerleşme, imkanların yetersizliği, askeri ve sivil ortamın birbirinden farklı olması, bize karşı önyargıların olması, evde babamın uyguladığı asker disiplini, emekli olunca lojmandan ayrılmak, dış dünyaya karşı izole edilmiş bir hayat, aile yaşantısındaki zorluklar olarak belirttikleri görülmüştür. Bu soruya 3 kişide sorun veya sıkıntı yok cevabını vermişlerdir. Yapılan bir çalışmada asker aileleri ve çocuklarının ya sıklıkla yer değiştirdikleri ya da ebeveynlerinden ayrı kaldıkları (Amy ve diğ., 2011). Yoğun çalışma saatleri asker çocuklarında strese ve tayinlerin de çocuklarda sosyal, duygusal ve davranış problemlerine yol açtığı belirtilmektedir (Palmer, 2008). Katılımcıların cevapları incelendiğinde araştırmalardan elde edilen sonuçların katılımcıların belirttikleri problemler ile paralel olduğu görülmektedir.

Katılımcıların anıları sorulduğunda yalnızca 1 katılımcı anım yok diye belirtmiş, diğer katılımcıların birer anı yazdıkları görülmüştür. Paylaştıkları anılara bakıldığında beşi mutlu, diğerlerinin mutsuz anılar paylaştıkları belirlenmiştir. Mutsuz anıların çoğunlukta olduğu ve katılımcıların zihninde yer ettiği görülmektedir.

Katılımcılar hayatlarında değiştirmek istedikleri şey olarak sırasıyla eğitim şartları ve sorunları, öğretmenin göstermediği ilgi, eğitim şartları ve sorunları, çok şey, hastalık, babamla vakit geçirmek, daha fazla lojmanda yerine daha fazla sivil hayatta olmak olarak cevap verdikleri görülmüştür. Eğitim şartları ve sorunları ile ilgili sıkıntıları olduğu görülmektedir. Flake ve arkadaşlarının (2009) ve Richardson ve arkadaşlarının (2011) yaptıkları çalışmada asker çocuklarının eğitim sorunları olduğu belirtilmiştir. Asker çocuklarının okula devam etme ve ödevlerini yapmaya çalıştırmak, bunun yanında ev işleri ile ilgili sorumluluklar alma, yeni bir yere taşınmaya bağlı eğitim yaşamındaki değişiklikler (servis, ders kredileri, seçimlik dersler gibi..) gibi sorunlar yaşadıkları belirtilmektedir. Okul personelinin de asker çocuklarının okulda yalnızca akademik başarıları ile ilgilendikleri, sosyal ve duygusal ihtiyaçları ile ilgilenmedikleri, bu çocukların sosyal izolasyon yaşadıkları belirtilmektedir. Psikolojik danışmanlar asker çocuklarının ödev yapma ve okula devam ile ilgili sorunlar yaşadıklarını, öğretmenlerin de ailelerin çocuklarının okulu ile ilgilenmedikleri veya çocukların evde fazla sorumluluk verdiklerini düşündüklerini belirttiktedirler (Palmer, 2008). Katılımcıların verdikleri cevaplarda belirttikleri eğitim sorunu ile araştırma bulgularının paralel olduğu görülmektedir.

Katılımcıların yarısından fazlasının babasının mesleğini seçmek istemedikleri belirlenmiştir. Bu cevaplara göre asker çocuklarının babalarının meslekleri ile ilgili yaşananların farkında oldukları, kendilerini tanımlarının sonucu mesleğin uygun olup olmadığına karar vermeleri ve ülkede ordu ile ilgili yaşananlardan olumsuz etkilendikleri söylenebilir.

ÖNERİLER

Asker ailelerinin ve çocuklarının yaşadıkları sorunların belirlenmesine ilişkin kapsamlı araştırmalar yapılması,
Sorun yaşayan asker çocuklarının okullarda rehberlik servislerinde belirlenerek psikolojik yardım yapılması,
Daha büyük örneklem grubu ile nitel ve nicel araştırmalar yapılması önerilmektedir.

Not: Bu çalışma 10- 12 Mayıs 2018 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen 9'uncu Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresi'nde bildiri olarak da değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

Amy Richardson, Anita Chandra, Laurie T. Martin, Claude Messan Setodji, Bryan W. Hallmark, Nancy F. Campbell, Stacy Ann Hawkins, Patrick Grady (2011). Effects of Soldiers' Deployment on Children's Academic Performance and Behavioral Health. RAND Corporation 09.05.2018 tarihinde https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2011/RAND_MG1095.pdf adresinden alınmıştır.

Aslan, K. (2002). Değişen toplumda aile ve çocuk eğitiminde sorunlar. *Ege Eğitim Dergisi*, 2, 25-33.
Başpınar, A. (2012). Sosyolojinin konusu olarak ordu ve asker: askeri sosyoloji. *Sosyoloji Dergisi*, 24, 279-277.

Canatan, K. (2011). Aile sosyolojisi: aile kavramının tanımı, İstanbul: Açılım Kitap.

Chandra, A., Lara-Cinisomo, S., Jaycox, L.H., Tanielian, T., Burns, R.M., Ruder, T., ve diğerleri. (2010) Children on the homefront: The experience of children from military families. *Pediatrics*, 125, 16–25.

Flake, E.M., Davis, B.E., Johnson, P.L., Middleton, L.S. (2009). The psychosocial effects of deployment on military children. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 30, 271.

Gladding, S. T.(2011). *Aile Terapisi Tarihi, Kuram ve Uygulamaları*. Keklik, İ. ve Yıldırım, İ. (Ed.). Ankara: PDREM Yayınları.

Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.

Palmer, C. (2008). A Theory of risk and resilience factors in military families. *Military Psychology*, 20/3, 205-217.

Richardson, A., Chandra, A., Martin, L., Setodji, C. M., Hallmark, B. W., Campbell, N. F., ve diğerleri. (2011). Effects of soldiers' deployment on children's academic performance and behavioral health. *Rand Corporation*, 09.05.2018 tarihinde https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2011/RAND_MG1095.pdf adresinden alınmıştır.

TDK. (2018). Aile tanımı. 09.05.2018 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori=veritbn&kelimesec=6973 adresinden alınmıştır.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.